

Module 11 Voorbeelden van workshops over activiteiten tegen pesten

Deze module biedt leerkrachten en schoolpersoneel praktische hulpmiddelen om boeiende workshops tegen pesten te organiseren die creativiteit, empathie en samenwerking tussen leerlingen bevorderen.

De module begint met een onderzoek naar de structurele elementen van de workshop en introduceert vervolgens drie creatieve activiteiten tegen pesten: de Six Square Art Activity, een gezamenlijk muurschilderingsproject en een kunsttentoonstelling tegen pesten. Elke activiteit is bedoeld om leerlingen aan te zetten tot zinvolle reflectie over de dynamiek van pesten en tegelijkertijd essentiële sociale vaardigheden te ontwikkelen door middel van artistieke expressie en teamwork.

**Co-funded by
the European Union**

Workshop Structurele elementen

Een succesvolle workshop begint al lang voordat de studenten de klas binnenkomen, met een zorgvuldige planning waarin verschillende belangrijke elementen aan bod komen:

Stel duidelijke doelstellingen vast

Bepaal of het uw doel is om studenten te helpen verschillende soorten pestgedrag te begrijpen of om hen interpersoonlijke vaardigheden bij te brengen die hen in staat stellen om zich tegen pesten te verzetten.

Houd rekening met de profielen van de deelnemers

Het aantal deelnemers en hun bekendheid met het onderwerp bepalen welke activiteiten worden opgenomen en hoe lang de workshop duurt. Zoals Steinert (1992) suggereert, moet rekening worden gehouden met de bekendheid van de deelnemers met het onderwerp en hun behoeften en verwachtingen.

Maak een schriftelijk plan

Ontwikkel een uitgebreid plan met activiteiten, een tijdschema voor elk onderdeel en de benodigde middelen (inrichting van de ruimte, materialen, enz.).

Begin bij het leiden van de workshop met een inleidende stap die inzicht geeft in het onderwerp en peilt naar de bestaande kennis van de studenten. Een effectieve ijsbreker zoals 'blind stemmen' (Mattey et al., 2014) kan studenten helpen om anoniem ervaringen met pesten te delen, waardoor vaak blijkt dat hun ervaringen vaker voorkomen dan ze dachten.

Nadat u een veilige sfeer hebt gecreëerd, schetst u de belangrijkste doelstellingen, terwijl u flexibel blijft om u aan te passen aan de behoeften van de studenten. De kern van de workshop moet een evenwicht vinden tussen het verstrekken van informatie en praktische activiteiten, waardoor een boeiende leeromgeving ontstaat die samenwerking en participatie bevordert in plaats van passief luisteren.

Effectieve workshopactiviteiten ontwerpen

De kern van elke succesvolle workshop tegen pesten ligt in de activiteiten. Hoewel het essentieel is om de kennis van leerlingen te vergroten, moeten workshops prioriteit geven aan gezamenlijke participatie boven passief leren. Dit betekent dat er een evenwicht moet worden gevonden tussen het verstrekken van informatie en praktische activiteiten waarbij leerlingen direct met de leerstof aan de slag gaan.

Houd informatie bij het presenteren beknopt en visueel aantrekkelijk. Overweeg om korte PowerPoint-dia's met afbeeldingen en kernpunten te gebruiken in plaats van presentaties met veel tekst. Voor een jonger publiek kunnen passende verwijzingen naar de popcultuur de betrokkenheid vergroten, maar authenticiteit is cruciaal: studenten hebben snel door wanneer iets niet oprecht is.

Verhoog het bewustzijn over de gevolgen van pesten	Rollenspelscenario's	Leerlingen spelen pestgedrag na en verkennen verschillende perspectieven en de effecten daarvan op hun stemming en welzijn.
Leerlingen in staat stellen om tegen pesten op te treden	Interventiestrategieën	Demonstreer en oefen manieren om als omstander in te grijpen om het slachtoffer te ondersteunen
Bevorder kritisch denken over groepsdynamiek	Klassikale discussies	Faciliteer gesprekken over oorzaken en gevolgen van pesten met leidende vragen of hypothetische scenario's
Verbeter de samenwerking	Groepskunstactiviteiten	Leerlingen maken gezamenlijke kunstwerken die verschillende facetten van pesten weergeven

Kleine groepsactiviteiten zijn bijzonder effectief omdat ze actieve deelname van alle studenten stimuleren. In grotere groepen kunnen veel studenten een passieve houding aannemen, waardoor de effectiviteit van de workshop wordt beperkt. Neem aan het einde van de workshop een afsluitende activiteit op die de belangrijkste concepten versterkt en de studenten oriënteert op toekomstige doelen. Door studenten te vragen één idee te delen dat het onderwerp van de workshop het beste beschrijft, worden ze niet alleen bij de samenvatting betrokken, maar levert dit ook waardevolle feedback op over de effectiviteit van de workshop.

Six Square Art Activity

De Six Square Art Activity biedt een creatieve benadering om leerlingen te helpen nadenken over verschillende aspecten van pesten door verschillende deelnemers aan pestgedrag visueel weer te geven. Deze activiteit stimuleert empathie en begrip door leerlingen in verschillende rollen te laten stappen en stereotypen over wie een pestkop, slachtoffer, omstander of verdediger kan zijn, ter discussie te stellen.

Benodigde materialen:

- Vellen papier verdeeld in vierkanten
- Twee sets kaarten: rolkaarten (met een beschrijving van de rol van de deelnemers) en karakterkaarten (met een beschrijving van fysieke kenmerken)
- Voorgesneden kartonnen vierkantjes of plakbriefjes om tekeningen tussen rondes af te dekken
- Markeerstiften, kleurpotloden of kleurpotloden

Een rolkaart kan bijvoorbeeld luiden: "Iemand die opkomt tegen pesten door het slachtoffer te beschermen of het pestgedrag te stoppen" (verdediger), terwijl een personagekaart kan beschrijven: "Een meisje met lang haar, een roze jurk en gouden brilglazen."

Activiteitsproces:

1. Vorm groepen van six studenten
2. Elke groep krijgt een vel papier dat is verdeeld in vierkanten en twee sets met kaartbeschrijvingen.
3. De leerlingen hebben 5 minuten om een vierkantje in te vullen volgens de instructies op hun kaartjes.
4. Na het tekenen bedekken de leerlingen dat gedeelte en geven ze het vel door aan hun rechterbuurman.
5. Dit proces gaat door totdat alle vierkanten zijn ingevuld.
6. De kaarten worden verdeeld over elk type personage om de rol van elke deelnemer te illustreren, waarbij de flexibiliteit van de rollen wordt benadrukt.

Nadat alle vierkanten zijn ingevuld, onthullen de leerlingen het hele blad en bespreken ze hun observaties. De leerkracht kan de reflectie faciliteren met vragen als:

"Hoe voelde je je bij het creëren van elke rol?", "Welke rol vind je het moeilijkst te begrijpen of je in te leven?", en "Hoe kan elke rol de pest situatie beïnvloeden?"

Deze vragen helpen de leerlingen een dieper inzicht te krijgen in de dynamiek van pesten en stellen vooroordelen over wie welke rol vervult ter discussie.

De muurschilderingactiviteit

Dit project is bijzonder waardevol omdat het studenten dwingt om samen te werken aan een gemeenschappelijk doel, waardoor een positieve sociale dynamiek wordt versterkt en tegelijkertijd een permanente installatie wordt gecreëerd die nog lang na afloop van de activiteit inspiratie blijft bieden.

Planningsfase

De leerlingen beginnen met het bepalen van de locatie, het concept en de boodschap van de muurschildering door middel van een door de docent begeleide brainstormsessie waarin iedereen ideeën aandraagt. Deze eerste fase legt de basis voor inclusieve participatie.

Ontwerpontwikkeling

Zodra het concept duidelijk is, werken de studenten samen aan de specifieke ontwerpelementen, waarbij ze ervoor zorgen dat iedereen een creatieve bijdrage levert. In deze fase wordt benadrukt dat de bijdrage van elk individu belangrijk is voor het collectieve resultaat.

Samen schilderen

Het daadwerkelijke schilderproces is de meest intensieve samenwerkingsfase, waarbij studenten materiaal, ruimte en verantwoordelijkheden moeten delen. Deze praktische samenwerking bevordert teamworkvaardigheden en wederzijds respect.

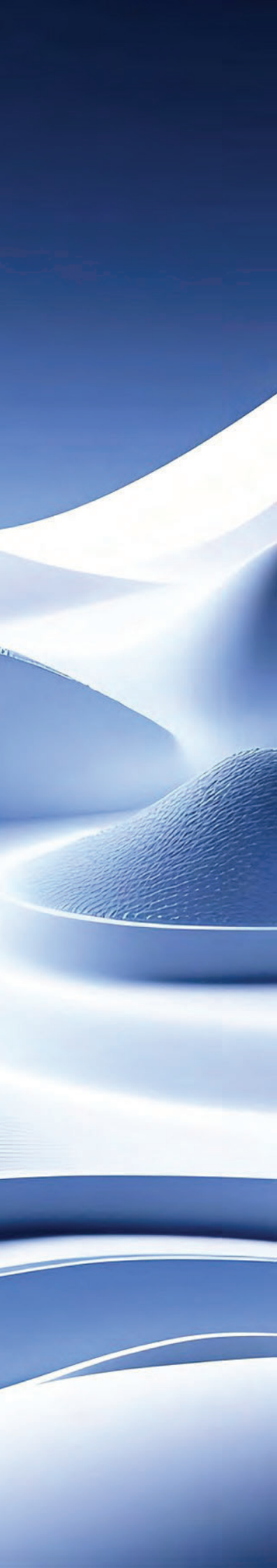
De betrokkenheid van docenten is cruciaal tijdens dit proces. Onderzoek door Veenstra et al. (2014) wijst uit dat docenten vaak niet ingrijpen tijdens interacties tussen leerlingen, waaronder pesten, wat door leerlingen kan worden opgevat als desinteresse.

Studies tonen ook aan dat leraren pesten soms anders zien dan leerlingen (Bradshaw et al., 2007), waardoor de impact ervan mogelijk wordt geminimaliseerd. Door actief deel te nemen aan en begeleiding te bieden bij het muurschilderingsproject, tonen leraren hun betrokkenheid bij positieve interacties tussen leerlingen.

De muurschilderactiviteit kan worden versterkt door studenten verschillende rollen toe te wijzen waarin ze zich in anderen moeten verplaatsen.

Een leerling die bijvoorbeeld agressief gedrag vertoont, kan bijvoorbeeld de opdracht krijgen om kunst te maken vanuit het perspectief van een slachtoffer, waarbij hij of zij gevoelens van angst en isolatie uitdrukt.

Anderen kunnen het perspectief van de omstander of de pestkop verkennen en zo inzicht krijgen in motivaties en emotionele ervaringen die verschillen van die van henzelf.

De impact van de muurschilderingactiviteit beoordelen

Om de effectiviteit van de muurschilderingactiviteit bij het promoten van anti-pestthema's en het bevorderen van positieve sociale dynamiek te evalueren, moeten leerkrachten gestructureerde reflectie faciliteren door middel van doordachte discussievragen.

Vragen over persoonlijke ervaringen

- "Wat vond je het leukste aan de muurschilderingactiviteit en waarom?"
- "Hoe vond je het om bij te dragen aan een project waar iedereen een rol in speelde?"
- "Heeft deze activiteit je geholpen om het perspectief van anderen duidelijker te zien? Kun je een voorbeeld geven?"

Rolgebaseerde reflectievragen

- "Wat heb je geleerd van de rol die je kreeg toegewezen (slachtoffer, omstander, pestkop)?"
- "Heeft het aannemen van een rol je geholpen om de dynamiek van pesten beter te begrijpen? Hoe?"
- "Hoe heeft het samenwerken je mening over je klasgenoten of leeftijdsgenoten veranderd?"

Vragen over conflictoplossing

- "Waren er tijdens de activiteit meningsverschillen of conflicten? Hoe hebben jij en je leeftijdsgenoten die opgelost?"
- "Hoe heeft het muurschilderingsproject je het belang van teamwork en samenwerking laten zien?"
- "Wat denk je dat de muurschildering zegt over inclusie en respect op onze school?"

Leerkrachten kunnen deze reflectie uitbreiden door middel van schriftelijke opdrachten zoals **"Hoe een tentoonstelling mijn kijk op pesten heeft veranderd"** of **"Hoe een tentoonstelling mij een betere collega heeft gemaakt"**, waardoor de ervaring individueel dieper kan worden verwerkt.

Kunsttentoonstelling tegen pesten

Een kunsttentoonstelling tegen pesten biedt een andere krachtige manier om leerlingen te betrekken bij creatieve expressie en tegelijkertijd empathie en begrip te bevorderen. In tegenstelling tot het gezamenlijke muurschilderingsproject legt deze activiteit de nadruk op individuele artistieke expressie, waardoor elke leerling zijn of haar unieke visie op pesten, empathie en inclusie kan ontwikkelen en laten zien.

Benodigde materialen:

- Kunstbenodigdheden (papier, verf, penselen, stiften, kleurpotloden)
- Camera's of smartphones voor fotografie
- Schrijfgerei voor gedichten en verhalen
- Presentatieborden of -standaards voor het tentoonstellen
- Titelkaart voor elk werk, met de naam van de leerling en een beschrijving
- Aangewezen tentoonstellingsruimte (schoolgang, aula, enz.)

Tentoonstellingsthema:

De tentoonstelling moet een duidelijk thema hebben dat als leidraad dient voor het creatieve proces van de leerlingen, bijvoorbeeld **'Empathie, inclusie en respect: samen tegen pesten'**. Deze thematische focus helpt leerlingen hun artistieke expressie te richten op specifieke anti-pestboodschappen, terwijl er ruimte blijft voor diverse interpretaties en benaderingen.

Om het project te starten, moeten docenten het doel van de tentoonstelling en het verband met pestenpreventie introduceren door middel van een groepsdiscussie over de gevolgen van pesten, het belang van empathie en de kracht van kunst als instrument voor sociale verandering. Het tonen van voorbeelden van kunstwerken of campagnes tegen pesten kan de creativiteit van leerlingen stimuleren en hen helpen mogelijkheden te bedenken voor hun eigen bijdrage.

Geef de leerlingen tijdens de brainstormfase werkbladen met vragen als **'Welk verhaal wil je met je kunst vertellen?'**, **'Welke materialen of technieken ga je gebruiken?'** en **'Welke emoties of boodschappen wil je dat de kijkers voelen of begrijpen?'**. Deze vragen helpen de leerlingen om een duidelijk artistiek doel te formuleren voordat ze aan hun creatieve werk beginnen.

Het maken en voorbereiden van de kunsttentoonstelling

De creatieve fase van de anti-pestkunsttentoonstelling beslaat doorgaans meerdere lessen, zodat leerlingen voldoende tijd hebben om hun artistieke concepten te ontwikkelen en deze zorgvuldig uit te voeren. Afhankelijk van de beschikbare middelen en beperkingen in de planning kunnen docenten ongeveer drie lessen van 50 minuten tijdens de beeldende kunstlessen reserveren voor leerlingen om aan hun projecten te werken.

Creatiefase

Leerlingen werken individueel aan kunstwerken die hun visie op het thema van de tentoonstelling weergeven. Ze kunnen tekeningen, schilderijen, foto's, gedichten of verhalen maken waarin ze verschillende aspecten van pesten verkennen, zoals de emotionele ervaring van het slachtoffer, de motivatie van de pester of de gevolgen van pesten voor alle betrokkenen. Docenten moeten tijdens deze fase rondlopen, technische ondersteuning en conceptuele begeleiding bieden en de leerlingen aanmoedigen om hun ideeën volledig tot uitdrukking te brengen.

Voorbereiding van de tentoonstelling

Zodra het kunstwerk voltooid is, werken de docenten samen met de schooladministratie om de optimale setting voor de tentoonstelling, de wijze van presentatie, de reclamestrategieën en het bezoekersbeleid te bepalen. De leerlingen moeten worden betrokken bij het samenstellen van de tentoonstelling en bij het bepalen hoe de kunstwerken worden gerangschikt en gepresenteerd. Elk kunstwerk moet voorzien zijn van een titelkaart met de naam van het werk en een korte beschrijving van de boodschap of intentie erachter.

Opening van de tentoonstelling

De tentoonstelling moet voor zoveel mogelijk leden van de gemeenschap toegankelijk zijn, waaronder studenten, families en lokale autoriteiten. Tijdens de tentoonstelling staan studenten naast hun kunstwerken, beantwoorden ze vragen en geven ze uitleg over hun creatieve proces en boodschap. Deze interactie versterkt de impact van de tentoonstelling en geeft studenten de kans om hun gedachten over pestenpreventie onder woorden te brengen. Bezoekers worden aangemoedigd om feedback of steunbetuigingen achter te laten voor de kunstenaars.

Door dit creatieve proces ontwikkelen leerlingen niet alleen artistieke vaardigheden, maar ook kritisch denken over de dynamiek van pesten. Het tentoonstellingsformaat stelt hen in staat om complexe emotionele en sociale concepten over te brengen die moeilijk onder woorden te brengen zijn, terwijl het openbare karakter van de tentoonstelling hun anti-pestboodschap binnen de schoolgemeenschap versterkt.

De tentoonstelling dient zowel als educatief instrument als als evenement voor gemeenschapsvorming, waarbij verschillende belanghebbenden op het gebied van pestenpreventie worden samengebracht en een gedeelde ervaring wordt gecreëerd die draait om empathie en respect.

1. Reflectie en follow-up
2. Het leerproces eindigt niet wanneer de tentoonstelling sluit⁴. Sommige van de meest waardevolle inzichten komen juist naar voren tijdens een gestructureerde reflectie achteraf. Na de kunsttentoonstelling tegen pesten moeten docenten een vervolgdiscussie organiseren die leerlingen helpt hun ervaringen te verwerken en onder woorden te brengen wat ze hebben geleerd over pesten, empathie en gemeenschap.

Vragen voor persoonlijke reflectie

"Hoe voelde het om je gedachten over pesten via kunst uit te drukken?" Deze vraag moedigt leerlingen aan om na te denken over de emotionele aspecten van creatieve expressie en hoe kunst kan dienen als een middel om complexe gevoelens over moeilijke onderwerpen te verwerken.

Vragen voor peer learning

"Welke boodschappen of thema's uit de kunstwerken van je klasgenoten spraken je het meest aan?" Deze vraag helpt leerlingen de diversiteit aan perspectieven binnen hun gemeenschap te herkennen en te bepalen welke aspecten van het werk van anderen de grootste invloed hadden op hun eigen begrip.

Vragen over de impact op de gemeenschap

"Hoe denk je dat deze tentoonstelling onze schoolgemeenschap kan helpen om pesten aan te pakken?" Deze vraag verschuift de focus van individuele ervaringen naar collectieve actie en moedigt leerlingen aan om na te denken over hoe artistieke expressie kan bijdragen aan bredere sociale verandering.

